

faa den styrtende Syge (Epilepsi). — Saa gik de ind i Stuen og bad hendes Broder, som da laa syg i Sengen, at han skulde give dem noget. Da svarede hendes Broder, at han havde intet, men han bad Maren, at hun skulde give dem noget, at de kunde blive af med dem. Saa nødte Personerne hende til at give dem en Ost, den maatte hun give dem, og der de den bekom, saa sagde de: „Nu skal I give Rakkeren en og Hestefletteren (Flaaeren) en“. Da sagde Maren, nej, hun havde ikke flere. Saa truede de Marens Pige til, at hun skulde bede Maren give dem mere. Svarede da Pigen, hun ikke vilde. — Og havde de hver en Bøsse i Haanden og Kaarde paa Siden, og den ene havde en Høtyv. — Saa gik de hen.

Dernæst fremkom *Tosten* (ɔ: *Torsten*) *Hansen* i Haraldsted og angav, at de tog en Snørehat (med et Baand i Kanten til at snøre den sammen om Hovedet) og et Nøgle Traad fra hans Moder. Saa gav hun dem et Brød. Saa stod Tosten og saa paa dem, der han vilde gaa paa Marken. Da svarede de: „Skal du staa og se paa Mestermanden?“ (Bøddelen). Saa løb to af dem ned til hannem og spændte 2 Bøsser og satte paa Livet af ham. Saa i det slog en af dem til Tosten med en Bøsse. Saa bødte Tosten for sig med et Træ, hvorfor Tosten maatte undløbe af Byen.

Hans Olsen, sammesteds, angav, at to af forskrevne Personer kom i hans Fraværelse ind til hans Kvinde og begærede noget. Saa vilde hun give dem 2 Skilling, som hun hos sig havde. Da sagde de, at de vilde skide i hende og de 2 Skilling, men de vilde have Ost; da gav hun dem en Ost, hvilken de ikke vilde annamme; saa tog de en anden, stor Ost, som hun havde gjort til Præsten. Da raabte hun og sagde:

„O nej, tager ikke den!“ Saa var der en af dem og tog Hans's Kvinde om Armen og sagde til hende: „Nu skal du give os Flæsk for Osten, som vi tog fra dig“, og sagde de ydermere til hende: „Nu kanst du sige, at du haver været i Bøddelens Haand!“

Rasmus Jensen, Jens Skomagere Søn i Haraldsted, angav paa sin Moders Vegne, at hun sagde, at forskrevne Personer kom ind i deres Hus og sagde til hans Moder: „I skal give os noget!“ Da gav hun dem en Ost, den tog de, og siden derefter tog de en Ost foruden. Og tog de Ildebrande i Skorstenen og kastede omkring, paa det de skulde ryge, at hun ikke skulde se, hvad de gjorde, eftersom hun stod der og bryggede.

Ole Hansen ibidem (sammesteds) angav, at udi hans Fraværelse kom disse Personer ind til hans Kvinde og bad, at hun skulde give dem noget. Saa gik hun til Kisten og tog 2 Skilling og vilde givet dem, hvilket de ikke vilde tage, men vilde — med Gunst at sige — skide i dem og hende. Da sagde Oles Kvinde: „Jeg vil give Eder en Kande Øl (2 Potter) til, vil I ellers lade Eder nøje.“ — Da svarede de hende: „Vi haver været hos Fogeden; han gav os Øl, vi passer ikke paa (o: bryder os ikke om) Eders Øl.“ — Da gav hun dem foruden en Ost, hvilken de beholdt. Da sagde de: „Nu skalt I give os det Øl, som I tilforn lovede os.“ Saa gav hun dem 2 Stobe (Krus med Hank og Laag) Øl. Saa i det kom Ole gaaendes paa Gaden. Da imidlertid kom en af dem løbendes med en ladt Bøsse og satte paa Livet paa hannem og lagde Fængkrudt paa Hanen. Saa tog han Bøssen til sig igen. — Dermed gik Ole hjem

fra dem og takkede Gud, at han slap fra dem med Livet.

Søren Iversen ibidem angav, at de kom ind til hans og bad hans Kvinde, at hun skulde give dem noget. Da tilbød hun dem en Pot Øl, hvilket de ikke vilde have. Da bød hun dem en Skilling. Da sagde de: „Jeg vil give Eder den faldende Syge med Eders Skilling; er det nok til 3 Karle?“ Saa gav hun dem 2 Skilling; dem tog de. Saa bad de hende, at hun skulde give en Kande Øl til. Da vilde hun ikke give dem Øl, men formente, at dersom de faar saa meget i hver Gaard, kan de vel hjælpe sig. Da, der hun ikke vilde give dem Øl, sagde de, der de gik af Gaarde: „Gud give I var brændt i Eders „Røff“ med en gløendes Rist!“ — Og der *Søren Iversen* kom gaaendes paa Gaden, da sad de og drak under en Ask i Degnestavnen, hvilket Øl Snedkeren i Haraldsted dem solgte, efter som han det nu selv bekendte, og samme Tid stod *Søren* og nogen Kvindfolk uden for hans Led. Da kom en af dem løbendes og siden en anden og sagde til *Søren*: „Haver du ikke før set nogen drikke?“ I det tog de deres Kaarder og sagde: „Du skalt faa det Aar og det Fald, kommer du ud.“ (Vel: du skal ikke blive ældre, end du er, men blive fældet, hvis du kommer her ud?) — Saa gik de fra ham og hen i Præstegaarden.

(Sognepræsten, Hr. Hans Jacobsen, var lige død. Hans Navn forekommer 1608 og 1610 under Hyldningsakten for den udvalgte Prins, 3: Kronprinsen, Christian, Søn af Christian den Fjerde — han døde før Faderen. Hr. Hans var født i København. Han døde altsaa i 1640 og efterlod en Enke, Birgitte Andersdatter. I hans Tid blev Allindemagle Annex til Haraldsted Sogn. —

Efterfølgeren var Hr. Frederik Hansen Busk, der var født i Rudkøbing i 1602, Student fra Roskilde 1627; han havde først været Hører i Roskilde — c. 1629 — tillige Degn ved Domkirken — 1633. Den 4. Juni 1640 blev han ordineret og døde her 1659.)

Laurids Jørgensen, Birgitte Hr. Hans's Tærskemand, vidnede, at i Tirsdags 8 Dage forleden, som forskrevne Personer anrettede denne Klammer udi Haraldsted, da kom en af Personerne i Præstegaarden og saa ind af et Vindue, som han (Tærskeren) stod i Drengheerberget (o: Karlekammeret). Saa gik han af Kammerset og ud i Laden. Saa løb samme Person ud af Gaarden efter de andre; saa kom 3 løbendes ind i Gaarden, og der Laurs saa dem, blev han forfærdet og løb hen i „Foret“ (o: Foderet) og „forstod“ (o: forstak) sig. Saa kom 2 af dem ind i Laden og havde hver en Bøsse i Haanden og Kaarder paa Siden, og en af de tvende krøb op i Foderet og stak i Foderet efter hannem og sagde: „Jeg skal have fat paa hannem, det „Knævlen“ (o: et pænere Udtryk for „Djævelen“) skal fare i hannem og jeg skal hugge Hovedet fra hannem“. — Da svarede den anden, som var med hannem, og sagde, at han var ikke i Laden, men han saa, at han gik i Marken; og mens dette skete, da stod den tredie Person i Gaarden og varede paa (o: holdt Udkik). Saa løb forskrevne tvende Personer ud af Laden, og en af dem drog hans Kaarde ud og løb ind i Forstuen og stak i Stuedøren „trej“ eller fire Stik, som endnu er til Syne.

Ingebore Bentsdatter, Præstens Pige, og hendes Madmoder samt deres Folk stod i *Kongens Kammers* (en af Kongens Indtægtskilder var hans Rundrejser i

Landet. Han havde da Gæsteværelser staaende mange Steder. Derom senere) og saa, hvor de kom løbendes, disse Personer, og to af dem havde deres Kaarde draget. — Saa blev de rede og lukkede Døren til for dem, og der de (o: Løsgængerne) da blev dem vær, kaldede de dem Horer og havde mange utilbørlige Ord, som ej kan siges. — Da sagde Præstekonen til Ingebore: „Du faar løbe ud og sanke Folk, som kan hjælpe noget til Rette, thi de „myrer“ (myrder) Folkene i Gaarden.“ — Da løb hun ud — der hun kunde se sit Hold (sit Snit), og hen til Ole Jensens og bad om Hjælp, og der hun løb langs ad Bækken (o: Grøften) paa Gaden, kom de løbendes efter hende med dragendes Kaarder og havde Bøsser og sigtede efter hende. I det (samme) kom Folk af Marken til Hjælp, ellers havde de taget Livet af dem i Præstegaarden.

Kirsten Jensdatter, tjenendes Præstekvinden i Harrestedt, vidnede, at en af disse Personer kom løbendes efter hende med en dragendes Kaarde og vilde hugget Armen af hende. Saa undløb hun fra hannem og ud i Fæhuset.

Derefter fremkom 4 Synsmænd, nemlig Hans Olsen, Bondefoged i Haraldsted, Hans Madsen, Ole Jensen og Ole Hansen, alle sammesteds, og vidnede, at de haver synet, hvad disse Personer haver beganget: da var der 3 Sting stukket i Birgitte, Hr. Hans's Stuedør, et Hug i Ladedøren, som kunde være hugget med et Væрге, og var der et Sting stukket i Vinduet paa *Kongens Hus* ud til Porten, og Blyet (i Rudeindfatningen) var overskaaret, som de havde stukket forskrevne Sting udi, og var der 3 Ruder ude. — Og bekræftede de 4 Mænd, at det er dem og vitterligt,

at saaledes af forskrevne Personer er forrettet, eftersom disse Haraldsted Mænd (Vidnerne) haver nu i Dag her for Retten angivet. — Og ydermere vidnede de, at Peder Madsen og Søren Jensen (to af Vagabonderne) havde Bøsser, hver en, og Peder Madsens „høstrue“, Birgitte, havde og en Bøsse i Haanden.

Niels Matzen, Ridefoged, tilspurgte Søren Jensen, paa hvad Sted han havde hans visse Tilhold; dertil han svarede, at han var til Huse hos en Mand, Bertel paa Gammelrand i Bregninge Sogn paa Kalundborg Len (Skippinge Herred) og havde været der til Huse et Aar. Og berettede han, at den Bøsse, han havde, bekom han i „Worryngborrig“ af en Bøssemager. — Desligeste udi lige Maade tilspurgte Niels Matzen forskrevne Peder Madsen, hvor han havde sit Tilhold, dertil han svarede, han havde ingen visse Tilhold, men rejser omkring fra et Sted og til et andet. — Dernæst tilspurgte ydermere Niels Matzen Anders Pouelsen, hvor han haver haft sit visse Tilhold, dertil han svarede, at han haver været i Ostrup i 13 Uger og „beboet“ i et Hus, som han imidlertid fæstede af en Kongelig Majestæts Bonde sammesteds. — Og berettede ydermere Anders Pouelsen, at der de kom til Haraldsted, var de til Sinds at ville købe dem noget Øl, og der hans Staldrødre anfangede denne Klammeri og Oprør, bad han dem, at de ikke skulde saaledes anfange, thi det gik dem ikke vel an, hvilket de ikke vilde agte. Mens Søren var i Præstens Gaard og havde hans Kaarde draget, og den anden var derinde og saa, da bad Anders dem, at de skulde gaa ud af Præstens Gaard og ikke tage saa' af Sted, ellers kommer de udi Ulykke („Vløcke“) derfor. — Og ydermere tilspurgte Niels Matzen disse Personer,

hvorledes de er komne til de Kvinder, de havde, om de er ægtegivne til dem eller ej; dertil de svarede, at de ikke er ægtegivne til de Kvinder, de nu haver.

Desligeste fremkom *Peder Nielsen, Husmand i Allindemagle* og beklagede, at nu i Søndags otte Dage kom disse Personer indgaaendes i hans Hus; da sagde Lauris Brun til hannem: „Her kommer nogen Løsgængere; jeg gaar ind og lukker Dørene“. Saa gik af dem (af Vagabonderne) hen til Vinduet og tog noget op af hans Lomme (vel et Stykke Kridt) og skrev paa Vinduet: „Giver du mig ikke noget, da skal der fare en Djævel i din gamle Skælm“. (Højst mærkeligt, ingen Husmand og ingen Løsgænger kunde dengang læse eller skrive. Heller ikke kunde en af Datidens bitte smaa Ruder rumme en saa lang Sætning. De, der saa Skriften indefra, vilde heller ikke kunne læse den omvendt, naar den udenforstaaende havde skrevet retvendt.) — Da stod Peder Nielsen i Forstuedøren og sagde til dem: „Vi haver intet (ikke) Raad til at give Eder noget.“ Da svarede en af dem: „Efterdi du est hans Bindehund (o: Lænkehund, nemlig Lauris Bruns), da skalt du give os noget“. Da tog den anden, hans Kammerat, en Snørehue (en Hue til at trække sammen om Hovedet med en Snørelidse, som vel hang i Forstuen) og kastede den over et Gærde til den anden.

Anders Pouelsen vedgik, at de andre to hans Kammerater haver ligesaa anstillet sig i Allindemagle, ligesom de gjorde i Haraldsted; dernæst sagde han, at Søren Jensen havde en Bøsse og medte (sigtede) efter Jep Bondesen i Allindemagle, der han stod i hans Led.

Desligeste lod *Niels Matzen* (Ridefogeden, Anklageren) vurdere en Ost, som disse Personer havde taget fra Hans Olsen i Haraldsted; den blev vurderet af Jens Olsen og Søren Jyde i Haraldsted for 10 Skilling, hvorefter Niels Matzen begærede Tingsvidne (et skrevet Referat af Retshandlingen).

Næste Retsmøde om denne Sag blev holdt d. 18. Juni 1640:

Niels Matzen, Ridefoged i Ringsted Kloster, havde kaldet efterskrevne med 8 Dages Varsel til Ringsted Herredsting at møde, nemlig Søffren Jensenn, Peder Madsen og Anders Pouellsenn samtlige til Dom at lide for, hvad Vold og Overlast og Tyveri, som de haver gjort og beganget ved Kongelig Majestæts Bønder og Tjenere i Haraldsted saavel og paa andre Steder efter derom et Tingvidnes Formelding, dateret Ringsted Herredsting 11. Junij, som i Dommen skal blive indført, hvorfore de for samme deres Forseelser her udi Ringsted Kloster udi Hæfte er anholdene. Satte derfor udi Rette, at efterdi forskrevne Personer er omløben her udi Landet (Sjælland) og ingen visse Værelse eller Bopæl haver, — for det andet haver de med lange Bøsser ganget, — for det tredie haver de beganget Hærværk, Vold og Tyveri, som er imod Kongelig Mæjestæts naadigste udgangne Forordning, — formener derfor, at de for slig deres Lediggang og Forseelse, som meldt er, bør at straffes paa deres Krop i Kongelig Majestæts Jern (Lænker) og Fængsel paa Bremerholm (Slaveriet, som laa i København paa en Holm, hvor nu Holmens Kirke ligger) i deres Livstid, og er derpaa Dom begærendes.

SENTENTIA (Dom):

Efterdi forskrevne trende Personer haver først omgaaet her i Landet med lange Bøsser udi Lediggang, for det andet, som er imod Kongelig Majestæts naadigste Forordning, dernæst haver overfaldet Kongelig Majestæts Bønder og Tjenere, som er Vold og Hærværk, og for det tredie beganget Tyveri, hvilket altsammen deres Forseelse er af Tingsvidne forfaet (erfaet, oplyst), som udi Rette er lagt, læst og paa-skrrevet; — efter slig deres Forseelse kan derpaa ej rettere kendes end, som tilfindes dennem alle „trej“ at straffes paa deres Krop i Kongelig Majestæts Jern og Fængsel paa Bremerholm i deres Livstid.“

Brøden og Straffen synes her ikke at staa i noget rimeligt Forhold til hinanden. De tre Fyre med deres Kærester — som mærkeligt nok slet ikke nævnes i Dommen — har ganske vist opført sig bølleagtigt: de har truet sig Føde og Drikke til, men noget værdifuldt har de dog ikke røvet; den materielle Skade indskrænker sig til et Par Kaardehug i en Dør og et Par knuste Smaaruder. Ingen Mennesker har faaet en Rift eller et Slag; de har sigtet med deres „lange Bøsser“, men ingen skudt. — Og saa dømmes de sølle Karle til Slavestraf paa Livstid! Og det vilde dengang sige: virkelig paa Livstid, lige til Døden udfriede dem.

EFTERSKRIFT

Foranstaaende Tingbogsuddrag, der skyldes afdøde Kommunelærer Niels Stenfeldt, om hvis Arbejder iøvrigt kan henvises til Hans Ellekildes Nekrolog i „Fortid og Nutid“ XI Side 47 flg., findes blandt hans til Dansk Folkemindesamling skænkede

Manuskripter og er godhedsfuldt overladt nærværende Aarbog til Udgivelse. I Manuskriptet fortsættes med en Drøftelse af Spørgsmaalet om, hvad de i Tingbogen nævnte Navne *Kongens Kamers* og *Kongens Hus* sigter til. Eftersom det vides, at Haraldsted i Middelalderen har tilhørt Kongen, hvilket jo fremgaar af Kong Valdemars Jordebog, og da der jo her i det tolvte Aarhundrede er foregaaet Begivenheder, som gør det naturligt at antage, at her virkelig har ligget en Kongsgaard, vil Forfatteren mene, at det er denne, som der her er Tale om, og at den nuværende Præstegaard faktisk er den gamle Kongsgaard. Dette kunde synes at finde Støtte deri, at det i et Brev af ²⁰/₄ 1566 fra Ringstedabbeden Frands Andersen til Kongen omtales, at der laa et Kapel ved den lille *Kellegaard*, i hvilken Gaard Præsten dengang boede. Den nuværende Præstegaard skulde da skrive sig fra en senere Tid og ifl. Forfatteren være identisk med den gamle Kongsgaard, som var blevet skænket til dette Brug. Her kunde maaske indskydes den Bemærkning, at den gamle Kongsgaard i Haraldsted ogsaa har maattet holde for paa anden Maade; i sin Bog „Midtsjælland i de gode, gamle Dage“ vil Frits Heide nemlig absolut have, at Haraldstedgaard skulde være Fortsættelsen af den gamle Kongsgaard, men uheldigvis lader der sig overhovedet ingen Forbindelse paavise.

Spørgsmaalet er ikke saa ligetil. Den omtalte *Kellegaard*, som laa ved Ruinerne af Knuds Lavards Kapel, var ikke nogen egentlig Præstegaard, men ifl. det nævnte Brev af 1566 (se herom Sorø Amts Aarbog VII S. 22) kun en liden Bolig med en Smule Jord til, hvor der levede en Ringstedmunk, som formodentlig kun havde til Opgave at passe dette Kapel. I Middelalderen havde Sognet ingen fast Sognepræst, men Tjenesten besørgedes af Munke fra Ringsted, og ¹⁵/₁₁ 1546 havde Ringstedabbeden faaet kongelig Stadfæstelse paa sine gamle Rettigheder i Haraldsted og faaet bevilget, at Kirken og Præstegaarden med al dens Tilliggende ogsaa fremtidig skulde ligge under Ringsted Kloster, mod at dette skulde indsætte en god lærd Præst, en Lutheraner, men vel at mærke først, naar den (katolske) Præst, som da havde Embedet, var død. Brevet er trykt i Rørdam, Danske Kirkelove I S. 262. Her omtales altsaa udtrykkelig en Præstegaard.

Naar Tjenesten besørgedes af Ringstedmunke, var der imidlertid ikke nogen Brug for Præstegaarden; Munkene kunde jo „ligge

Vagabonder i Haraldsted og Allindemagle. 107

hjemme“, Afstanden fra Ringsted var jo ikke stor. Præstegaarden er sikkert blevet bortfæstet, og Landgilden af den, Rug, Byg, Havre, Smør, Lam, Gæs, Høns eller hvad der nu er blevet ydet i Afgift, er tilfaldet Klosteret ganske som ved det øvrige Bøndergods, som Klosteret ejede. Den er simpelthen gaaet op i Klostergodset. Saa forstaar man, hvorfor det 1566 er nødvendigt at lade Præsten bo i det lille Hus ved Kildekapellet, og at man ^{27/1} 1574 (se Rørdam, Kirkelove II S. 219) maa gaa i Gang med at skaffe Præstegaarde til alle de Præster, der hidtil har boet i Sorø, Ringsted og Antvorskov Klostre; ved denne Lejlighed fik Haraldsted atter en Præstegaard, men at det er Klostergodset, der har maattet afgive denne, er der næppe Tvivl om, det synes at fremgaa af Sammenhængen, idet en af Rigsraaderne sammen med Sjællands Biskop beordres til at begive sig til Klostrene og bringe Sagen i Orden. For Haraldsteds Vedkommende er det vel snarest sket paa den Maade, at den oprindelige Præstegaard nu atter er blevet lagt til Embedet. Noget Holdepunkt for at antage, at det var den gamle Kongsgaard synes der ikke at være.

Tingbogen nævner *Kongens Kammers* som et Sted, hvor Præsteenken og hendes Folk opholdt sig, da Landstrygerne ankom, og senere, da der tages Syn paa den Skade, der er sket i Præstegaarden, nævnes Præsteenkenes Stuedør, Ladedøren og Vinduet paa *Kongens Hus* ud til Porten. Det er ganske tydeligt, at *Kongens Kammers* eller *Hus* er at betragte som en Del af Præstegaarden, som et af dens Huse, og ikke som Benævnelse paa selve Præstegaarden. Og selvsamme Bygning findes omtalt godt et Hundrede Aar senere, nemlig 1755 i en Indberetning fra Præsten F. C. J. Holbech til L. de Thurah, hvor det hedder: „Ellers er i forrige Tider Konge-Vejen gaaet igiennem Haraldsted Bye, Da der og, indtil Christiani 5ti Tid, stoed et saa kaldet *Konge-Huus* paa dend Platz inellem Præste-gaarden og Degne-Boligen, som siden blev afbrut og materialerne bortsolte“.

Det kan se lidt mærkeligt ud, at Kongevejen skal have gaaet gennem Haraldsted, der for Nutidens Betragtning ligger noget ved Siden af de store Trafikaarer, godt gemt mellem Søer og Skove. Færdselen har imidlertid ikke alle Dage gaaet i de samme Spor, og der findes Indicier for, at det med Kongevejen virkelig er rigtigt; den har fra Haraldsted gaaet videre mod Valsøllille, hvad vi kan se deraf, at der ved Egtved i Markbogen 1682 findes en

Jord kaldet *Kongeled-Stykkerne* (Kongelidz Stycherne), og den har vel fortsat videre ad Roskilde til. At Byen blev overrendt af Vagabonder tyder jo ogsaa paa, at den laa ved alfar Vej.

Men hvad kan da det saakaldte *Konge-Huus* have været for noget? Ja, efter min Mening maa det have været et *Barfred*. Rundt om langs Vejene Riget over havde Kongen, hvor der ikke i Nærheden fandtes noget Slot at tage ind paa, ladet opføre sine egne Herberger, som han kunde bo i, naar han var paa Rejser. Det var taarnlignende Bygninger i to Stokværk med en som en Udbygning anbragt Forstue til Vagthold, det var Fæstninger i det smaa, hvor han trygt kunde lægge sig til Hvile i Bevidstheden om, at hans Livvagt i Stuen underneden nok skulde vaage over hans Liv. I Reglen var Barfrederne anbragte ved Præstegaardene, og en Del Oplysninger om saadanne Bygninger er samlet af O. Nielsen i Danske Samlinger II S. 55 flg. og i Jyske Samlinger II S. 201 flg., ligesom der ogsaa findes noget hos Troels-Lund. Vi skal nævne nogle af Eksemplerne.

Ved Lunde Præstegaard i Vester-Horne Herred er der et Hus, som kaldes Barfred, der stod indtil 1825 i sin gamle Skikkelse som en høj Bindingsværksbygning, og det vides, at Kongen har boet her bl. a. i 1537, og i en Tingbog fra 1652 findes der et Syn over Præstegaarden, hvori det hedder, at der paa Barfred var Panel og Bænke, et malet Fyrrebord, en opredt Himmelseng samt en Alkoveseng og tillige et lille aflaaaset grønt Fyrreskab med Dokumenter; til dette Skab havde Præsten Nøglen. Ved Ingstrup Præstegaard i Hvetbo Herred var der et stort rødt Hus med Grave omkring, kaldet Barfred, hvor Kongen overnattede bl. a. i 1536. Ved Volstrup Præstegaard ved Børghum Kloster var ogsaa et Barfred, det havde en meget høj Mur af Kampesten, og paa Væggene var udgravet Runebogstaver, Hieroglyffer og ulæseligt Tøj! I Haverslev Præstegaard i Øster-Han Herred har der fordm været et Asyl eller Barfred kaldet Fredeborg. Andre Barfreder omtales ved Torsted Præstegaard i Hundborg Herred og ved Vejrum Præstegaard i Hjerm Herred. Et Hus, to Stokværk højt, indrettet for Kongen og hans Følge, fandtes ved Jelling Præstegaard og bar Navnet Høvdingsborg. Et Barfred, som ikke stod i Forbindelse med nogen Præstegaard, fandtes paa en Bondegaaard i Skærup, Holmans Herred.

Ordet *Barfred* er forøvrigt ikke dansk, men tysk; *Bergfried* er egentlig „Stedet, hvor man bjærger (beskytter, forsvarer) Freden“

Vagabonder i Haraldsted og Allindemagle. 109

det anvendes paa Tysk navnlig om Fæstningstaarne, i hvilken Betydning det ogsaa flere Gange optræder paa Dansk; saaledes var *Køge Barfred* Navn paa et af Taarnene paa Københavns Vold. Mærkelige Omdannelser har dette Ord været Genstand for, det er ogsaa indkommet i Fransk, hvor det har faaet Formen *beffroi* og betyder „Vagttaarn“, og i Engelsk i Formen *belfry*, der især bruges om Klokketaarne.

I Danmark har de kongelige Herberger, Barfred-Taarnene, ligget spredt Landet over som Punkter i Kongevejs-nettet. Placeringen ved Præstegaardene er næppe noget tilfældigt, den er snarest dikteret af Ønsket om ligesom derigennem at bringe disse Herberger ind under Kirkens Fred. Og saadan laa jo ogsaa det omtalte Hus i Haraldsted, og jeg finder det derfor overvejende sandsynligt, at det *Kongens Hus* og *Kongens Kammer*, som nævnes i Tingbogen 1640, og hvis blyindfattede Ruder vi faar et Glimt af gennem Skildringen her, virkelig har været et *Barfred*. Det har ikke været den gamle Kongsgaard, men maaske dog ikke helt uden Forbindelse med den, maaske oprettet som en Erstatning for den, for at Kongen ikke skulde være uden Tag over Hovedet, efter at den gamle Kongsgaard var nedlagt, og Forholdet er maaske det samme som i Jelling, hvor ogsaa et Herberge havde afløst den oprindelige Kongsgaard. — Historien om Vagabonderne i Haraldsted aabner saaledes for visse Perspektiver.

Gunnar Knudsen.